

POZIV - KATEHETA MLADIH

Valter Dermota

1. Kateheta kao pozivatelj

Često nam puta sama riječ pomaže u razumijevanju predmeta ili osobe koju označava. Stoga, koliko je moguće, najprije objasnimo riječ i pokušajmo dohvatiti njezino prvotno značenje. To je i u ovom slučaju vrlo uspješno. Andreas Jungmann kaže u svojoj *Katehetici*¹ da izraz katehetika dolazi od grčkog glagola *katehein* (*kat* = prema, *eho* = odjek, uzvik), a znači: zvučiti prema, pozivati. U profanom grčkom jeziku taj se izraz rijetko upotrebljava, a u Sv. pismu njime se služi sv. Pavao (Gal 6,6). Svršetkom 2. stoljeća od glagola *katechein* razvili su se osnovni katehetski pojmovi, kao što su: *katechesis* za sadržaj i način naviještanja, *katehetes* za onog koji izlaže katehezu, *katehumenat* za stanje pripravnika na krštenje, koji prima katehezu, i *katehumen* za čovjeka koji se u katekumenatu katehezom priprema za krštenje. U srednjem vijeku cjelokupna liturgijska priprema na krštenje nazivala se katekizam, a na početku novog vijeka prešla je u značenje koje i danas ima: to je knjiga koja u obliku pitanja i odgovora sadrži cjelovit nauk kršćanske vjere. Za nas je zanimljivo da izraz „kateheta”, među mnogim drugim izrazima, može označivati i „pozivatelja”. U ovom članku htjeli bismo pokazati baš to značenje.

Suvremeni katehetski dokumenti sve više zastupaju stanovište da su naslovnici kateheze, te stoga i glavna briga katehete, odrasli vjernici², a mi još uvijek praktično i konkretno katehiziramo uglavnom djecu i mladež. Stoga ćemo u ovom razmišljanju pokušati naznačiti kako da mladim vjernicima, od svršetka obavezne osnovne škole pa do stupanja u brak i profesionalno zaposlenje, naviještamo kršćansku poruku.

2. Pozivna pedagogika i pozivna kateheza

Danas zbog ugroženog egzistencijalnog položaja govorimo o „kriznoj” pedagogiji, a neki čak o „nestalnoj” (*Unstetigkeitspädagogik*) pedagogiji kad valja upotrijebiti apel ili poziv da nekoga oslobodimo iz krajnje opasnosti. To je tzv. „pozivna” pedagogija za iznimne ili krajnje slučajeve.³ Da se ne radi samo o pojedinačnom slučaju, govori članak Ingrid Bernitte „*Erziehung als Provokation*” (Odgaj kao izazov) u knjizi *Erziehungswissenschaft zwischen*

¹ *Katechetik*, Innsbruck, 21955, str. 2.

² *Splošni katehetski pravilnik*, 19.

³ Usp. H. HENZ, *Lehrbuch der systematischen Pädagogik*, Freiburg, 31971, str. 234–236.

Herkunft und Zukunft der Gesellschaft.⁴

Ono što vrijedi za odgoj općenito, vrijedi posebno za religiozni odgoj, kamo spadaju kateheza i katehetika. Kateheza se suočava s izvanrednim situacijama mladih, gdje dolaze u obzir i izvanredni katehetski zahvati među koje možemo ubrojiti i „pozivnu” katehezu.

3. Nekoliko primjera suvremenih pokreta mladih

Prva činjenica koju moramo jasno pokazati jest tvrdnja koju Hans Zirker stavlja u uvod sveska „Mladež” u posljednjem broju časopisa *Religionspädagogische Beiträge* 14/1984⁵: „Mladež odavno ne predstavlja neku određenu društvenu činjenicu. Zato izbjegava znanstvenu obradu. Istodobno pak pod pedagoškim, političkim i crkveno-pastoralnim vidom predstavlja samostalnu masivnu veličinu. Istraživanja pojava tjera mladež na analitičko odmicanje koje bi trebalo voditi pragmatičnim tvrdnjama. Tko se bavi crkvenom omladinom, mora u obzir uzeti i cijeli niz svojstvenih uvjeta i istodobno poštivati opće društvene datosti (str. 1.). Druga činjenica, iz istog uvoda Hansa Zinkera, jest okolnost da je „mladež” nedovoljno obrađena tema. „S jedne strane postoje istraživanja i brojne rasprave, tako da se čini da ih već ima previše, pa stoga ništa nije pregledno, a s druge strane vrlo malo ima pravih znanstvenih istraživanja, a i ona koja postoje, zbog mnogoznačnosti i suprotnih pogleda i stanovišta, takva su da više smućuju negoli objašnjavaju” (isto).

Uzet ćemo u razmatranje tri pokreta koja su znanstveno analizirana pa ih stoga većom ili manjom sigurnošću možemo uzeti kao osnovu za naše razmišljanje. To su: 1) Pokret Jesus Poeple s različitim ograncima koji su nastali iz njega⁶, 2) Neo-sannyas pokret⁷, 3) Punk pokret⁸.

4. Pozivatelj kao signal egzistencije

Izraz „pozivatelj” doziva nam u sjećanje predodžbu čovjeka koji poziva. Pozivati znači glasom akustički nešto razglasiti. To je samo jedan način iskazivanja pažnje. Imamo i svjetlo-

orijentacije

sne znakove ili signale, npr. za promet na cestama, aerodromima, željeznicama, zatim mirisne, životne ili egzistencijalne signale koji naznačavaju određeni način bivanja i egzistencijalnu stranu čovjekove osobnosti. Jasno je da ne idemo za akustičkim ili optičkim signalima, nego za religioznim znakovima koji predstavljaju ono što se tiče svakog čovjeka u njegovoj najdubljoj dubini.

5. Jesus People – Isusov narod

Sredinom šezdesetih godina pojavio se u Kaliforniji u SAD-u pokret „Djeca cvijeća” koji je 1970. g. u San Franciscu dobio oblik Jesus Poeple, te se uskoro razgranao u krajnje oblike. Da spomenemo samo najznačajnije: Street-Christians (Kršćani s ceste); Jesus Freaks (Isusovi razvikači); zatim najbrojnije skupine: The Straight Poeple (Pošteni narod – protestantskog smjera) i The Catholic Pentecostes (Katolički duhovni pokret). Sredinom sedamdesetih godina pokret je prešao u Evropu te sad već deset godina predstavlja značajan izraz religioznosti sa sasvim vlastitim karakteristikama.

Ti milijuni mladih ljudi „otkrili” su Isusa Krista ne kao Bogočovjeka, središnje osobnosti kršćanstva, nego kao junaka kojeg prikazuju literarne biografije zvane evanđelja kao: prijatelja siromašnih, čovjeka koji je vršio liječničku službu, hranio mnoštva, družio se s kriminalcima, prevratničkim uličnim ološem, prostitutkama i slično. Iz njega je izlazila čudesna snaga koja je osvajala ljude. Ti ljudi prihvaćaju njegov

⁴ *Odgojna znanost između prošlosti i budućnosti društva*, Wuppertall, 1971, str. 9–19.

⁵ *Zeitschrift der Arbeitsgemeinschaft Katholischer Katechetik-Dozenten AKK*.

⁶ H. WESSELN, *Die Jesus Poeple – neues religiöses Erwachen oder Umstieg auf die neue Droge „Religion als Opium fürs Volk”*, u *Katechetische Blätter*, (KB), Mai 1972, str. 280–291, u K. BERG, *Die Religion der Jesus Poeple*, KB, Dezember 1972, str. 735–750.

⁷ K. E. NIPKOW, *Wertwandel und neue Religiosität – die Suche nach Alternativen als pädagogisches Problem*, u *Religionspädagogische Beiträge* (RPB), 14/1984, str. 48–69.

⁸ M. LUNKENBEIN, *Punker 1983*, u *Weltbild*, 23/1983, str. 22–27.

nauk i žele živjeti po njemu. Neke skupine priključile su se bilo protestantskim bilo katoličkim crkvama a druge i dalje „traže” svoj identitet.⁹

6. Sannyas pokret

Među mnogim oblicima istočnih religija koje su postale vrlo zanimljive za mladež u Americi i Evropi jest i Sannyas pokret. Riječ je o traženju dodira s božanstvom i želji za mističnim iskustvima. Sve se vrši pod vodstvom vođe – gurua kojemu su tražitelji potpuno predani i dokraja vjerni. To je i religiozno traženje koje je značajno za dio mladih u našem industrijaliziranom potrošačkom društvu.¹⁰

7. Punk pokret

Godine 1976. bilo je u engleskim gradovima Londonu, Liverpoolu, Manchesteru i drugdje vrlo mnogo besposlenih mladih ljudi. Oni su se međusobno udružili u skupine nazvane punk, što znači: potpaljivač, krijesna gljiva, prljavština, otpadak. Odbijali su društvo koje im ne može ponuditi odgovarajuće zaposlenje i tražili „nešto drugo”, neki i religioznu dimenziju. Odijevaju se krajnje nemarno, izazovno i nose karakteristične frizure oblika i boje pijetlove kreste.¹¹

8. Karakteristike omladinskih religioznih pokreta

Didier J. Piveteau u članku „Mladež, ateizam i kateheza”¹² omladinskim pokretima pripisuje sljedeće karakteristike: „Najprije suprotstavljanje mladih nije okrenuto samo protiv Crkve nego i protiv ideje duhovnog nadvladivanja. Nekad se otpor pokazivao prema obaveznom posjetu svetoj misi i preopširnomo izlaganju vjeronauka u školi. Danas takvog otpora više nema. Obavezni su posjet misi ukinuli, a ni prisilnog vjeronauka više nema. No time što je ukinuta obveza nestala je i stvar koju su morali izvršavati.

Često je taj otpor, kao neki oblik ateizma mladih, bio i nasilan. Davao je izgled suprotstavljanja i obrane, kao kad se branimo od ne-

prijatnog lijeka. Ali istodobno suprotstavljanje bilo je i dokaz prikrivene vjernosti. Tako su mogli uništiti nešto što je bilo ili su mislili da još postoji. Takvo napadačko raspoloženje danas je nestalo. Na njegovo mjesto došla je bezvoljnost, ravnodušnost, neka vrsta „debele kože”, tako da ih vjerske riječi više uopće neogađaju.

Treća karakteristika jest u tome što se indiferentnost pomakla od mladenačke dobi prema dječjoj. Do krize više ne dolazi u 14. godini, nego već na kraju 10. godine. Neki već u 10. godini imaju debelu neprobojnu kožu za sve što je religiozno.

Konačno, donedavno smo mislili da se oporba prema Crkvi okrenula prema transcendentnom Bogu, koji nas čini vječnom djecom jer želi biti otac, ili prema Bogu kao sucu koji nas smatra grešnicima. Pri tom smo potajice mislili da se mladi priklanjaju nekom imanentnom Bogu koji je utjelovljen u čovjeku, Emanuelu, Bogu s nama, Bogu koji nam je bliže nego što smo mi sebi. To posljednje priviđenje moramo napustiti. Niti taj tako blizu stojeći Bog nije zanimljiv za mlade. Možemo reći da su suvremeni mladi sklznuli na rub religioznog svijeta. Taj svijet dio je nekog drugog planeta koji odašilje signale koje ne nastojimo raspoznati, pa ni u slučaju da smo ih svjesni.”

Svjestan dalekosežnosti svojih negativnih tvrdnja, Piveteau nastavlja: „Znam da će mi prigovoriti, ta ipak imamo opipljive pojave koje govore o velikom zanimanju mladih za duhovne stvarnosti. Zamjerit će mi da neke pojave previše poopćavam. Ispituju me kako obrazlažem sklonost sektama ako ne priznajem religioznost. Možda je ta religioznost umanjena, ali je ipak ima. Zatim, tu su i skupine karizmatika i cijeli niz malih zajednica gdje se mladi potvrđuju. Konačno, ne trebamo se bojati priznati da ima mnogo mladih koji čak nemaju vjerskih sumnja, te svoju vjernost znaju uskladiti s postojećim strukturama Crkve.

⁹ USP. KB 5/1972, 280–291, i KB 12/1972, 735–750.

¹⁰ USP. AKK, 14/1984, str. 56.

¹¹ Usp. *Weltbild*, 23/1983, 22–27.

¹² U reviji „Lumen Vitae”, 38/1983, str. 183–191.

Sve je to istina. Možda su npr. male zajednice zameci sutrašnjeg vjerovanja. Bilo kako bilo, ovdje se radi o području gdje više treba gledati na šumu negoli na pojedino drveće. Prema podacima posljednjih mjeseci¹³, radi se o 15% s težnjom prema opadanju. Stoga ne možemo govoriti o nekom novom procvatu. Iako već 30 godina govorimo o liturgijskom, pastoralnom i biblijskom pokretu u Crkvi, vjera u srcima naših suvremenika ipak postupno opada (doduše, pokazuje se porast zanimanja za duhovne stvarnosti, ali na učinke ćemo morati čekati cijelu jednu generaciju). Pri tom ne smijemo zaboraviti da se ostalih 85% nalazi u gore opisanoj situaciji.”

9. Naše razglabanje

Ako se složimo s Piveteauom i uzmemo za polazište 85% mladih koji nisu povezani s Crkvom te 15% onih koji su blizu Crkve, tada naša kateheza mora dobiti drukčije naglaske, a kateheta mora postati „pozivatelj” na sasvim nov način. Pa i u slučaju da broj udaljenih od Crkve spustimo na 65%, a onih koji su blizu Crkve na 45% – što je svakako previše optimističko ocjenjivanje situacije – tada je i ovih 45% „podešeno” prema raspoloženju i religioznim htijenjima u smislu onih 65%.

U svojoj katehezi računamo s vjernicima koji su blizu Crkve i gradimo vjersko poučavanje na uvjerenju da su naši vjeroučenici već kršćani. Kršćani su postali u socijalizaciji, kulturizaciji i vjerskom odgoju u obitelji. Ali i ti su vjernici napojeni duhom onih 65 ili 85% te ih treba pozivati vjerovanju u smislu novih vjerskih okolnosti.

U svakom slučaju, u našim su mladim vjernicima, bilo u akutnom ili naglašenom obliku, prisutni činioci koji bilo pozitivno bilo negativno utječu na njihovu religioznost. I to ne s obzirom na njihovu veću ili manju pripadnost Crkvi.

Govoriti o postocima vjernika i nevjernika uvijek je rizično. Religioznost je jedna od najzamršenijih činjenica ljudskog života i nikad ne možemo sa sigurnošću računati koliko je ima ili nema u čovjeku. (Koliko je bivših svećenika koji su zamolili Sv. Stolicu za *reductio ad sta-*

tum laicaem tvrdilo, da u stvari nikad nisu ni bili religiozni već su samo davali dojam religioznijih osobnosti; tako imamo i slučajeve da su ljudi koji se inače ponašaju oprečno s religioznim i moralnim načelima, u stvari duboko religiozni). O postocima vjernika govorimo stoga što pred sobom moramo imati neku određenu skupinu o kojoj mislimo da je vjerna ili nevjerna. Ako li je nemamo, ne možemo davati ocjenu situacije. U svakom slučaju, manifestativno pozivanje na vjeru otpada, pa naš izraz kateheta znači baš pozivatelja. No pozivanje može imati i egzistencijalno značenje.

10. Egzistencijalno pozivanje

Radi se o mladima između 14. i 20. godine. To su ljudi koji su se počeli koristiti intuicijom i samozapažanjem kao glavnim spoznajnim sredstvom svojeg nutarnjeg svijeta. Svojom prodornošću oni prodiru u dubinu ljudske biti i otkrivaju krajnje sastojke osobnosti. Takvo intuitivno spoznavanje omogućava im da u osobama koje ih okružuju, a pogotovu u svojim odgojiteljima kamo bez sumnje spada i kateheta, otkriju najdublje korijene osobnosti. Tu se naravno ne radi o sasvim jasnim spoznajama, nego o tajnovitim naslučivanjima koja unatoč tome utječu na formiranje nutarnjih stavova koji u velikoj mjeri odlučuju o zauzimanju staništa prema osnovnim pitanjima ljudskog života.

Kateheta bi trebao postati osobni egzistencijalni pozivatelj religiozno-moralne osobnosti mladih ljudi s kojima dolazi u dodir i koji traže od njega odgovor na životna pitanja.

I. ODBIJANJE

Klasične psihologije razvojne dobi iz 1920–1930. godine i sociološki usmjereno istraživanje mladenačke dobi kako ga zastupa E. H. Erikson¹⁴, govore o odbijanju svega što se od-

¹³ Vidi: *Les raisons de vivre des Français de 20 à 40 ans (Razlozi zbog kojih žive Francuzi od 20. do 40. godine)* autora Jean-Marie Donegais u Guy Lescaannes, Centurion, Paris.

¹⁴ *Jugend und Krise – Die Psychodynamik im Wandel*, Stuttgart, 1970.

nosi na odrasle, posebno obitelji i ustanove društva. Radi se o činjenici da je mlad čovjek 14 godina rastao u obitelji i oblikovao je sebi način života koji ga osposobljava da živi u određenom krugu ljudi, s kojima je biološki, čuvstveno i egzistencijalno povezan (svi mu žele pomoći) kroz sedam godina, tj. od 21. godine pa nadalje morat će živjeti u svijetu „beskompromisne borbe za opstanak” gdje se neće birati sredstva da ga se isključi iz života. U vremenu od 14. do 21. godine mladić se mora osposobiti za „tvrd i beskompromisan” život. Prvi korak u osposobljavanju za tako realan život jest odstupanje od obiteljskog modela života. To donosi sobom odbijanje nježnosti – zaštićenosti od strane roditelja i ostalih članova obitelji, odbijanje uloge učitelja života onih osoba koje su formirale obitelj, te odbijanje ustanova koje te obitelji zagovaraju.

1. Posljedice za odgojitelja— —katehetu—pozivatelja

To za katehetu—pozivatelja donosi cijeli niz bilo pozitivnih bilo negativnih posljedica. Evo najprije negativnih. Kateheta—religiozni odgojitelj—pozivatelj mora spriječiti sva držanja koja bi unaprijed onemogućavala njegov odgojni rad. Što koristi poljodjelcu ne znam kako dobro sjeme i ne znam kako velika vještina sijanja ako unaprijed njivu izgazi da ne može ništa posaditi! Stoga: a) Treba što manje govoriti o obitelji, o dosadašnjem obiteljskom odgoju, o roditeljima, braći i sestrama. Mlad čovjek želi se od svega toga distancirati jer dosadašnjim radnim uzorcima ne može započeti samostalnu bitku za život; b) Pod svaku cijenu treba spriječiti gledanje da branimo dosadašnje ustanove takve kakve jesu i koje imamo za jedino korisne i upotrebljive. To ne znači da ih moramo odbiti, nego jednostavno nećemo o tome govoriti iz odgojno—obrazovnih razloga. Jasno je da nijedno društvo ne može biti bez dobrih i više ili manje odgovarajućih ustanova. Naime, i odgojitelj raste iz takvih ustanova i djeluje po njihovoj moći. Ali o tome ne govori iz taktičkih razloga. Kad mladi čovjek osobnost katehete „nađe” kao interesantnu, neće se zainteresirati za nj samo kao za odgojitelja, nego i za

korijene iz kojih proizlazi ta osobnost. Tada će otkriti da su to u velikoj mjeri i ustanove koje sačinjavaju društvo. Iako o tim ustanovama odgojitelj izričito ne govori, on ih ipak sam otkriva. Kad ih otkrije i u odgojitelju uvidi pozitivne učinke, tad će ih i sam preuzeti; c) Treba voljeti ovo naše sadašnje vrijeme, a ne biti laudator temporis acti (hvalitelj prošlih vremena). Mlad čovjek ne može svoju egzistenciju ostvariti sada (u sadašnjosti), nego tek u budućnosti. Ali ta budućnost ipak raste iz sadašnjosti. Ako sadašnjost nije nikakva, kako će iz nje izrasti lijepa budućnost? Prošlost je ionako već za nama te nema smisla o njoj govoriti, pogotovo ne tako kao da je nekad bilo ljepše i bolje nego sada. To mladog čovjeka ne čini mudrijim i osposobljenijim za život, nego ga zagorčava i ponižava; d) Odgojitelj mora biti svjestan da radi s mladom generacijom koja je gotovo 20 godina mlađa od njega. On je možda svoje najveće životne uspjehe imao u prošlosti, te se rado njima vraća, no mlad čovjek sve očekuje od budućnosti, pa mu ni sadašnjost ne znači puno (jer se mora pripremiti na budućnost). Egzistencija okrenuta prema budućnosti za mlade je ljude izvanredno važna. Većina odgojitelja to ne razumije.

Među pozitivne posljedice odbijanja ubrajamo svijest i znanje da mladi odbijaju „sve” što im se ne sviđa. Stoga: a) Odgojitelj—pozivatelj mora poznavati psihologiju razvojne dobi i vidjeti da „mladi ljudi odbijaju sve što je bilo i što jest”, pa i njega, pogotovu ako je laudator temporis acti. Takvo držanje nije upereno protiv njegove osobe, nego prema svemu što jest i što je bilo. To je stanovište mladog čovjeka koji poput Descartesa metodičkom sumnjom sumnja u sve svoje spoznaje. Tako mlad čovjek sumnja, odbija, distancira se od svega s namjerom da provjeri da li je nešto dovoljno čvrsto da bi moglo poslužiti kao temelj njegovoj životnoj zgradi. Neka odgojitelj ne govori o tome jer bi to moglo biti spoticanje za mlade i jer bi time mogao onemogućiti ili opteretiti svoj rad; b) Odgojitelj treba svoju ljubav prema mladima i njihovoj lijepoj budućnosti pokazati tako da voli ono što oni vole. Neka nikad ne pokazuje da mu je njihovo držanje neprijatno. Neka ih primi takve kakvi jesu da ih pridobije za

sebe. Potom će lako utjecati na njih i odvrćati ih od vladanja koje u budućnosti ne bi imalo izgleda za uspjeh.

2. Odnos katehete prema religioznim datostima mladih

Kateheta—pozivatelj zna da mladi gledaju i na religiju i na Crkvu kao na nešto što treba provjeriti, iskusiti prije negoli se odluče za nju i zauzmu svoje stanovište. Vrijeme apologetike, kad smo teorijskim razlozima branili Crkvu, vjeru i ustanove, jest iza nas. Crkva je to što jest i takva kakva jest (kakvu smo je stvorili i zavrijedili). Kateheta—pozivatelj treba svojim životom pokazati da živi iz Crkve i za Crkvu, da mu je ona majka, učiteljica i voditeljica. To ne znači da kateheta mora prisiljavati mlade da i oni prihvate Crkvu za majku, učiteljicu i voditeljicu... Ukoliko mladi cijene i vole katehetu, zanimat će se za Crkvu i vjeru te će je i oni otkriti kao majku, učiteljicu i voditeljicu. Važno je da nikoga ne prisiljavamo, da nikomu ne dosađujemo niti pokušavamo uvjeravati, već da uvijek i posvuda izlazimo iz osobnog prijateljskog odnosa koji pokušava pokazati prijatelju zašto on tako živi.

3. Odbijanje je metodološko ishodište mladog čovjeka prema svijetu

Znamo da ljudi koji su u Parizu 1968. proizročili omladinske, posebno studentske nemire, tako da je predsjednik De Gaulle izašao iz Francuske te se htio povući s vodstva države, danas kao zapovjednici hodaju po palačama koje su prije 15 godina htjeli dignuti u zrak, te svim silama brane ustanove koje su tada htjeli uništiti. Tako će vjerojatno i današnji mladi koji odbijaju ustanove suvremenog društva za 20 godina biti njihovi najveći branitelji. Treba znati da se ne radi o načelnom odbijanju, nego o metodološkom postupku provjeravanja, kao da žele reći: „Uzmimo npr. da tih ustanova ili ljudi nema, što bi se dogodilo poslije?” Dobar poznavalac problema mladih P.L. Berger napisao je knjigu „The Heretical Imperative” (Prisila na herezu, New York, 1979.), gdje kaže da mladi „moraju” pretjerati u svojim tvrdnjama,

što konačno vodi u herezu, iako time još nisu heretici: oni samo pokušavaju dokle mogu ići.

4. Radi se o provjeravanju živaca

Stajao sam na izljevu rijeke koja je cijelom masom vode gonila turbine električne centrale. Voda je tutnjila i srdito navaljivala na betonske stijene tako da se činilo da će ih svaki čas razdrti i odnijeti. Ali inženjeri su dobro proračunali silovitost naleta vode i deseterostruko pojačali beton i željezo protiv bilo kakve mogućnosti razaranja. I elektrana još danas stoji, voda još uvijek tutnji, a stijene stoje nepomično. Voda se unatoč preprekama probija i ponovno teče svojim tokom. Tako je i s našim mladima, ne samo u religioznim nego i u svim drugim pitanjima. Oni žele sve iskusiti: koliko je što snažno, koliko donosi i kad se daje. Ako se nešto unatoč svemu ne da, znači da tako mora biti. Tako mladi iskušavaju sve: vjeru, moral, običaje itd. Kad ustanove da nešto ne popušta, tada to prihvate kao činjenicu i ugrađuju je u svoj život. Ako religiozni odgojitelj unatoč svim prigovorima, pametno i uvjerljivo — posebno svojim životom — drži svoju vjeru, bilo da je riječ o nedjeljnoj misi, osobnoj ispovijedi, predbračnim spolnim odnosima itd, tada mladi vjernik ustanovi da je to „tako” i da drukčije ne može biti. Prihvaća činjenice takve kakve jesu. Zanimljivo je da mladi ne sumnjaju u stvarnost matematičkih teorema, fizičkih zakona i kemijskih spojeva. To je tako, složio se ti s tim ili ne. Tako i u religioznim i moralnim stvarima postoje čvrste točke koje su takve kakve jesu, a ne drukčije. Ako ih odgojitelj—kateheta—pozivatelj pokaže takvima (prije svega svojim životom), tada ih i mladi prihvaćaju. Ako sumnja ili ih stavlja u pitanje, tad ni njegovi mladi ne mogu vidjeti čvrstine ondje gdje ih ne vidi njihov prijatelj—pozivatelj.

Marilis Lunkenbein preklinje roditelje mladih, posebno roditelje „punkera” da unatoč strahovitom ratu živaca, koji uzrokuju njihovi mladi u rastu, ne prekidaju razgovor s njima, nego da ih uvijek budu spremni u svemu što se odnosi na odjeću, ponašanje, pripremu za zaposlenje, saslušati i govoriti im o stvarima koje su već tisuću puta rekli, ali su se zbog drukči-

jeg mišljenja razišli. I kateheta—pozivatelj ponovno i ponovno naći će se kod pitanja koja najviše zanimaju mlade te će morati znati čvrsto braniti svoje stanovište. „Čvrsto” ne znači neotesano i grubo. Istinu i svoje stanovište možemo i na lijep način izreći iako je ponašanje naših sugovornika grubo i bezobzirno.

5. Žele biti odrasli, a ponašaju se kao djeca

Ne smijemo previdjeti vrlo važnu činjenicu — da su naši mladi u tjelesnom pogledu već „muškarci” i „žene”, a u duševnom pogledu ljudi koji se tek odvikavaju od dječjeg ponašanja, a privikavaju na ponašanje odraslog čovjeka. Pubertet je od dječaka stvorio „muškarca” koji može biti otac, a iz djevojčice „ženu” koja može biti majka svojoj djeci. To je biološka i fiziološka osposobljenost koja stoji na početku dobi koja psihološki priprema ljude da preuzmu ulogu oca ili majke u obitelji. Uloga muža i žene u braku, te oca ili majke u obitelji jest najprije društvena i psihološka uloga za koju je potrebna duga priprava. Snagom svoje biološko-fiziološke osposobljenosti mladi se već osjećaju odraslima, ali s obzirom na društvenu i psihičku zrelost oni su tek na početku naučničke dobi koja ih vodi roditeljstvu i zrelosti za život s drugospolnim partnerom. Posljedica je toga da se mladi još ponašaju kao djeca — jer se još nisu priučili da se ponašaju kao odrasli — a smatraju se već odraslima i hoće, očekuju i zahtijevaju da se prema njima postupa kao prema odraslima.

Psihološki obrazovani odgojitelji to znaju te ne pokušavaju postupati s mladima po njihovu ponašanju nego po svojem znanstvenom pogledu na njihov razvoj i osobnost, što znači da se mladi ponašaju kao djeca a odgojitelj postupa s njima kao s odraslima.

Ali neobrazovani odgojitelji, što je većina naših roditelja, na dječje ponašanje svojih sinova ili kćeri, reaguju na dječji način. To „dječje” postupanje roditelja djecu vrlo razdražuje. Zbog takvog držanja roditelja poodrasla djeca obično napuštaju svoj dom i žele prekinuti veze s obitelji. Uzrok tome jest činjenica što roditelji prema njima postupaju kao prema maloj djeci,

orijentacije

a djeca naprotiv žele da roditelji s njima postupaju kao s odraslima...

Kateheta—pozivatelj mladih mora se držati uputa velikog odgojitelja Quintilijana „Maxima debetur puero reverentia”, što znači: „Odgajanika treba nadasve poštivati.” Poštovanje zahtijeva osobu sugovornika. Naši su mladi kao osobe već odrasli, no njihovo je ponašanje još dječje. Ako odgojitelj želi od odgajanika stvoriti osobnost, mora tu osobnost njegovati. A njeguje je tako da je poštuje, da je uzima za predmet svojih briga i s njom postupa tako da može rasti.

Kateheta—pozivatelj mladih vjernika mora se brinuti za rast njihove osobnosti. Činjenica da oni provjeravaju sve osnove svojeg društvenog i religioznog života sa željom da ustanove koliko su one čvrste i solidne i to rade na dječji način — jer na odrasli način još nisu naučeni — traži od odgojitelja izvanrednu duševnu zrelost kojom uvijek dijeli konkretan primjer od opće problematike mladenačke dobi. Opća pak problematika mladenačke dobi daje do znanja: provjeri sve važne situacije svoje egzistencije i ustanovi koliko su čvrste i nepopustljive.

Na rješavanje osobnih problema mlad čovjek sprema se onom zrelošću kakvu posjeduje. Ako mu godine i okolnosti još ne dopuštaju da se ponaša zrelije, tad se više ili manje ponaša na dječji način. No problematika koju započinje zaslužuje zrelo razmišljanje. Stoga odgojitelj, unatoč dječjem načinu ponašanja, mora postupiti s mladim čovjekom kao s odraslom osobom i uzeti u razmatranje njegove probleme. Pri tom ne smije zaboraviti ni na njegovu izobrazbu, da zajedno s njim razgovara i o najtemeljnijim pitanjima kao što su: Bog, vječnost, patnja, smrt itd. govoreći mu o tome iskreno i jezikom koji mu je razumljiv. Radi se o „maxima debetur puero reverentia”, što u mladom sugovorniku prije svega poštuje osobnost, koja se odlučuje za svoje stavove o životu. Ti stavovi trebali bi biti kršćanski, ne prisilno već slobodno i dragovoljno prihvaćeni, poslije razmatranja svih pitanja koja oni moraju raščistiti.

II. IDENTITET

Odbijanje je jedna strana traženja mladog

čovjeka. O obitelji iz koje je izrastao i o ustanovama koje su do puberteta oblikovale njegov život, on ne želi ništa znati jer su mu već dale sve što su mogle dati. Sad se nalazi u situaciji krize iz koje se dosadašnjim sredstvima ne može izvući. Međutim, dok odlučno odbija sve što je dosad oblikovalo njegov život, s druge strane vrlo zauzeto traži svoj lik, svoju duhovnu sliku, svoj smisao života, svoj zadatak egzistencije i put k ostvarenju svojeg poslanja. Radi se o njegovu identitetu, istobitnosti, o onom što on jest i što mu ni s kim drugim nije zajedničko

1. Introspekcija ili sposobnost samoopažanja

Pored spolne zrelosti koja od dječaka stvara muškarca ili od djevojčice ženu, za pubertet je od odlučujućeg značenja nova funkcija razuma (kao što je za kraj dječje i početak dječачke dobi u 7. godini bila značajna sposobnost formiranja pojmova s pronicanjem u bit stvari i zakonitosti djelovanja), tzv. introspekcija ili sposobnost samoopažanja vlastitog duševnog života. To je najprije veliko iznenađenje. Mlad čovjek otkrije svoj nutarnji svijet i pušta da ga on opčara. Četrnaest godina živio je sam sa sobom ne vidjevši kakvo bogatstvo i raskošnost nosi u sebi. To je svijet karakteristično humano-ljudskog jer je čovjek preoblikovao prirodu (koju poznaje iz pojmova i zakonitosti djelovanja) i utisnuo joj pečat ljudskih vrednota. Svijet vrednota kao značajna duhovna okolina čovjeka odsad će biti glavni predmet njegova zanimanja. Introspekcija daje mladom čovjeku i mogućnost da samostalno i bez mijesanja drugih ljudi istražuje svoj svijet (drugi su isključeni jer ne znaju kakav je njegov nutarnji duhovni svijet, ali ipak znaju da u toku otkrivanja njegova nutarnjeg svijeta ne mogu biti sudionici u tom otkrivanju). Radi se o tipično ljudskom svijetu jer samo čovjek zna da ima određeni cilj, svrhu, zadatak i povjerenje. Ipak sve to on mora sam otkriti, ustanoviti i objasniti. To je vjerojatno glavni zadatak svakog mladog čovjeka u koji se on u normalnim okolnostima života baca svom snagom svojih sposobnosti.

2. Sudjelovanje s ljudima koji se nalaze u istoj situaciji

U traženju samog sebe ili ustanovljivanju osobnog identiteta mlad čovjek koristi i pomoć svojih vršnjaka. Oduvijek je živio zajedno s drugima, jednako starim vršnjacima koji su mogli biti braća i sestre, susjedi, drugovi u igri, suučelnici, pomagači u istraživanju vanjskog svijeta, ali još nikad nisu zajedno istraživali svoj vlastiti ljudski svijet sa svrhom, ciljem, zadacima, povjerenjima, koje je svatko primio od života. To od dosadašnjih vršnjaka i drugova stvara prijatelje i osobe od povjerenja za mladog čovjeka.

Mlad čovjek najprije otkrije da on kao i drugi istražuje svoj vlastiti nutarnji svijet. Pri tom ima više ili manje uspjeha. To ga istraživanje privlači i oduševljava. Počinje povjeravati svoja iskustva i otkriva svoje konstatacije. Na taj način on kao u ogledalu vidi samog sebe, te u otkrićima svojih vršnjaka–prijatelja otkriva dosad neobjašnjene vidike svojeg života. Razgovor s jednako starim vršnjacima, koji jednako kao i on istražuju svoj nutarnji svijet jest nešto karakteristično i svojstveno mladenačkoj dobi.

3. Traženje pomoći kod „odraslih” prijatelja

Traženje identiteta, tj. onog koji je isključivo svojstven svakom mladom čovjeku, vrlo je težak zadatak. Kako se mladi realist, koji se želi osloboditi svijeta fantazije oko 7. godine s povjerenjem predaje učiteljima da mu pomognu otkrivati svijet u bitnostima i zakonitostima riječi, tako i mladić nakon prvog oduševljenja nad otkrićem vlastitog nutarnjeg svijeta ustanovi da je zadatak za samo jednog čovjeka, zatim za nestručnjake i neiskusne ljude kao što su njegovi „prijatelji” zaista pretežak, stoga traži pomoć kod odraslih. No oni moraju biti prijatelji.

Prijatelj je osoba kojoj čovjek dopušta pristup u svoj vlastiti život i otkriva mu tajne ili karakteristike svoje vlastite egzistencije. To pretpostavlja cijeli niz preduvjeta: povjerenje, dobrotu, inteligentnost, pravu granicu i pravu mjeru.

Mlad čovjek mora prije svega osjetiti (nagla-

šavamo da se radi o osjećaju a ne o spoznaji, koju npr. odrasli naznače riječima „želim ti što je najbolje za tebe”, „želim ti pomoći u tvoju korist” itd.) da mu želimo dobro. Tu treba isključiti bilo kakvo nadvladavanje, pozivanje na životno iskustvo, pokroviteljstvo itd. Mlad čovjek mora osjetiti da mu odrasli pomažu iz poštovanja prema njegovoj osobnoj karakterističnosti, a ne zbog svoje profesionalne dužnosti, npr. kao pastir duša, otac ili majka itd.

Pogotovu je današnja mladež alergična na bilo kakvu regrutaciju ili okupljanje boraca za vlastitu ideologiju ili stranku. Toga treba biti svjestan posebno u crkvenim krugovima gdje često puta stariji vjernici žele povećati broj istomišljenika, ne radi koristi koju bi od toga imao mladi čovjek, nego zbog osjećaja vlastite sigurnosti kod činjenice da smo nekoga pridobili za „našu stvar”. To u stvari nije ljubav prema mladima, nego vlastita korist koju imaš od osjećaja brojnog mnoštva istomišljenika. Kad mladi naslute i otkriju taj trik, odvrću se od čovjeka koji ih na tako jeftin način želi iskoristiti. Veliki odgojitelji uvijek su nastojali da njihovi odgajanci osjete da ih oni vole. Ne da im žele dobro, nego da ih vole. To što kažemo „voljeti” najprije znači da ih prihvaćamo takve kakvi jesu, da su nam dragi baš takvi kakvi jesu, da se u njihovu društvu ugodno osjećamo. U ljubavi nije prvotno ono što u voljenoj osobi treba promijeniti, što izražavamo riječima „sve je lijepo, samo to ipak mora biti drukčije”, nego ugodnost da smo u njezinom društvu i da nam ona takva kakva jest najviše godi. To je bilo jasno pogotovu sv. Ivanu Boscu koji je svoje odgajanike znao tako uvjeriti da je svaki među njima bio uvjeren da baš njega najviše voli.

Kad odrastao čovjek pridobije prijateljstvo mladog, taj mu se otvara i dozvoli mu da poput njegovih drugova—prijatelja—vršnjaka stupi u njegovu unutarnjost. Sad započinje razgovor o nakanama, ciljevima, zadacima i povjerenostima života. Ako odgojitelj ostane na razini potpune objektivnosti — poput učitelja u osnovnoj školi, koji pomaže učeniku da oblikuje pojmove i spoznaje zakonitosti — istodobno u duhu potpunog prijateljstva isključi bilo kakvu želju za pridobijanjem istomišljenika i regrutacijom —

orijentacije

obrađuje sva pitanja koja zanimaju mladog čovjeka u smislu traženja identiteta, za osvijetljavanje njegove problematike. Tako odgojitelj ostaje samo osvijetljivač položaja, a posao traženja i istraživanja obavlja sam mladi čovjek.

4. Razgovor o tvrdnjama

Znamo da mladi, pogotovo djevojke, vrlo rado klepeću i razgovaraju među sobom. Gdje djevojka ima na raspolaganju telefon, mogu takvi razgovori, koje smatraju „vrlo važnima”, potrajati čak sate i sate. Odraslima pak, koji ne poznaju problematike mladih, takvi razgovori izgledaju kao isprazno gubljenje vremena. U stvari, radi se o oblikovanju vlastitog identiteta u razgovoru s drugim mladima koji imaju iste probleme. Time što mladić ispovjedi svoje sumnje, traženja i tvrdnje prisili samog sebe da formulira svoju problematiku, točno je odredi i dolazi do jasnoće u svojem traženju.

To bi trebali razumjeti najprije roditelji kojima su djeca u vrijeme puberteta i mladenačke dobi. Njihova bi djeca vjerojatno vrlo rado s njima razgovarala o svojim problemima. Ali roditeljima se to čini suvišnim, gubljenjem vremena. Žele samo razgovarati riječima koje su im potpuno jasne i koje su već tko zna koliko puta izrekli svojoj djeci. To je možda istina, ali tad njihovo dijete još nije trebalo takvih razjašnjenja jer nisu ulazila u njegov životni krug. Danas međutim, ta ga pitanja vrlo zanimaju te mu se čini kao da o njima još nikad ništa nije čuo.

Djeca koja imaju roditelje s kojima se mogu porazgovoriti imaju veliku životnu sreću i lijepo uređenu sudbinu. Roditelji su za svoju djecu puno žrtvovali i pretrpjeli. Sada kad te žrtve idu kraju i kad patnji dolazi kraj, roditelji bi morali dati konačni dokaz svoje ljubavi prema djeci — da ih oni znaju poslušati, da žele s njima govoriti o njihovim problemima i da im pokažu što o svemu tome misle. Ne radi se o tome da roditelji svojoj djeci nametnu svoje poglede, nego da im objasne zašto se oni u određenim okolnostima života tako ravnaju i ponašaju.

Što vrijedi za roditelje, vrijedi i za odgojitelje. Treba pridobiti prijateljstvo mladih, odlučno isključiti bilo kakvo traženje prozelitizma i

regrutiranja. Odgojitelj se mora u društvu mladih dobro osjećati i prihvaćati ih takve kakvi jesu. Mora biti sposoban stupiti u povjerljiv razgovor kao jednakovrijedan partner—sugovornik i razjasniti svoja stanovišta. Pri tom ne smije biti nestrpljiv ako mladi ponovno i ponovno počinju ista pitanja i žele govoriti o stvarima koje su već raspravili. Ta radi se o razgovoru među prijateljima koji govore baš o onome što ih najviše zanima i u čemu osjećaju najveće zadovoljstvo. Odgojitelj nikako ne želi nametati bilo kakvu odluku.

5. Odlučujuća uloga osobnosti katehete—pozivatelja

Mladi ljudi mjere odgojitelja—prijatelja svojim mjerilima. Samostalno traže u sebi životni zadatak, jasnoću ciljeva, usmjerenost točno određenim namjerama, opredjeljenje za poziv i izvršavanje zadataka koje svakom čovjeku nalaže život. Poput rendgenskog aparata istražuju osobnost katehete i žele u njemu otkriti sve što bi željeli razjasniti u svojoj osobi s obzirom na vlastiti identitet. Sada ne govore riječi katehete nego cijelo njegovo biće, sva njegova osobnost. Kateheta mora biti uvjeren da je postigao određeni stupanj osobnosti, da je ta osobnost pozitivno opredijeljena te je može pokazati mladima kao na izložbi. To i očekuju.

Poznamo tzv. „popularne” tipove kateheta koji svojom spretnošću u međuljudskim odnosima, humorom, dosjetkama, svestranim informacijama i drugim privlačnim potezima osobnosti žele stvarati veselo društvo. Svakako, to je izvanredan dar. Ipak mladi ljudi traže i očekuju mnogo više. Oni žele vidjeti kako je kateheta izgradio svoju osobnost jer i sami žele doći do jasnoća u tim životnim pitanjima. Za to je sad vrijeme i to je u ovoj životnoj dobi njihov zadatak. Treba se dati „rendgenizirati” i pustiti da se vidi kako je s našom osobnošću. Tu će onda doći na vidjelo pitanje — što će pokazati rendgenska slika — religioznosti, moralnosti i međuljudskih odnosa. Moći će pokazati to što je čovjek, a ono čega nema, slika neće pokazati.

Tako kateheta sad neće biti pozivatelj govorom nego svojom osobnom izgrađenošću.

6. Nedostatak osobnosti

Rekli smo da ćemo pokušati objasniti situaciju suvremene mladeži na osnovi pokreta posljednjih deset-dvadeset godina bilo u različitim oblicima pokreta Jesus People, bilo u interesu za istočne religije bilo u punku. Na kraju, kod svih tih ili sličnih pokreta radi se o istom: nepravilno postavljena ljestvica vrednota, neformirane ili izobličene osobnosti te nedostatak živih primjera osobnosti.

a) *Nepravilno sastavljena ljestvica vrednota.* Ono što roditelji svojoj djeci ili društvu svojim građanima danas stavlja kao ideal ili životni zadatak jest: uspjeh, ugled, bogatstvo, uživanje, utjecaj. Ako pogledamo na više ciljeve suvremene civilizacije, vidimo da su sve te stvari izvan čovjeka, izvan osobnosti, izvan bilo koga od nas. Bogatstvo je u predmetima, ugled u priznanju drugih ljudi, utjecaj u moći vladanja nad drugima, uspjeh u prevladanim poteškoćama, uživanje u predmetima koji nude užitak. Sve je uvijek izvan čovjeka. Nigdje u tim tzv. životnim uspješnostima ne nalazimo osobne vrijednosti čovjeka, koji formiraju njegov odnos prema Bogu, bližnjemu i prema sebi. Veličina nije u drugom, nego u odnosu koji ja kao čovjek imam prema drugima. Odnos je u meni i stvoren je po mojoj osobi.

Jasno je da je naša mladež, koju smo formirali toliko stoljeća u zapadnoj kulturi sastavljenoj od vrednota, sada željna da te vrednote budu negdje ostvarene. U zamjenu, naše im društvo daje samo materijalna dobra kao što su blagostanje, uživanje, uspjeh u životu. Glavna pak dobra, kao što su religiozna, moralna i društvena, jesu ili u cjelini odgurnuta ili pak imaju vrlo „slabu ocjenu” kod naznačitelja životnih ciljeva suvremenog društva.

b) *Neformirane ili izopačene osobnosti.* Osobnost se mjeri po vrednotama koje je netko već ostvario u svojoj osobi ili ih je postavio za cilj svojeg nastojanja. No većina naših očeva, koji su gotovo uvijek glavni uzori mladima, nije znala ili nije htjela ostvariti pravilno sastavljene ljestvice vrednota, nego se usredotočila na uspjeh, utjecaj, bogatstvo, uživanje i materijalno blagostanje. Mladi, koji su otvoreni svim vrednotama, koji traže svoj identitet, tj. svoj idealni

lik, ne nalaze takvih ljudskih likova te se često puta i sa stidom udaljuju od njih. Koliko je snažnije odbijanje očevih uzora koji nisu ostvarili takav lik, toliko je veće divljenje prema onim ljudima koji su u životu ostvarili velike vrednote—ideale kao što su Majka Terezija, Edit Stein, Hammarsköld i dr.

c) *Nedostatak živih primjera osobnosti.* Danas živimo u svijetu razmjernog blagostanja. Ne samo da imamo sve potrebno za materijalni život nego katkad tih materijalnih dobara imamo i previše. Ako ima na raspolaganju više materijalnih dobara nego što je potrebno, treba reći da ima malo i sve manje velikih osobnosti koje bi mogle biti uzor mladima da ih oni „rendgeniziraju” i ustanove u njima ostvarene vrednote. Da bismo bili jasni, želimo predstaviti raspored kršćanskih osobnosti i u njima prisutne vrednote: religiozne, moralne, društvene, estetske, znanstvene, personalne, vitalne, tehničke, političke i ekonomske. Između desetak vrednota suvremeni svijet stavlja na prvo mjesto ekonomske, političke, tehničke i vitalne, a tek onda dolaze na red znanstvene i estetske. Neki pak sustavi stavljaju na posljednje mjesto društvene i moralne, dok religiozne čak isključuju. Kako da suvremeni mladi čovjek, koji je bio odgojen u zapadnoj kulturi i civilizaciji usvoji takve modele života? Jasno je da se tome opire i traži nešto posve novo. I dakako, njegovo nezadovoljstvo nije neopravdano.

7. Manjkava socijalizacija i kulturizacija

Naznačili smo nedostatak ljudski formiranih osobnosti koje bi bile u skladu s našom zapadnom civilizacijom. Ovdje se prije svega radi o vrednotama. Glavne vrednote, kao što su religiozne, moralne, društvene, znanstvene i estetske, imaju u ocjenjivanju suvremenog pogleda na svijet malu važnost, neke su čak u određenim svjetovnim nazorima i ideologijama potpuno izbačene. Budući da sastav vrednota sačinjava kulturu u kojoj se gaji čovječstvo svakog čovjeka, današnji mladi čovjek zbog nedostatka glavnih vrednota ne može preuzeti cjelovitu harmoničnu rasporedbu vrednota ili se kulturizirati. Zbog manjkavo sastavljene ljestvice

orijentacije

vrednota današnja kulturizacija nije potpuna.

Budući da svaka kultura ili sastav vrednota donosi sobom i modele ponašanja i vladanja i budući da se preuzimanje modela nekog društva naziva socijalizacija, znači da ni socijalizacija današnje mladeži nije potpuna.

Ipak mlad čovjek poslije puberteta želi spoznati cjelovitu i harmonično sastavljenu ljestvicu vrednota, te bez utjecaja ikakvih „dobronamjernih” odgojitelja izabrati za svoju osobu puninu i savršenost. Stoga ne želi da ga i unaprijed varaju s pogledima na svijet kojima su ga nasilno kulturizirali i socijalizirali.

„Punker” se odlučno brane protiv bilo kakvog pokušaja utjecaja dosadašnjih modela ponašanja koje su im nametnuli jednostranom socijalizacijom i kulturizacijom. Osjećaju da su bili prevareni i da ih i dalje nastoje varati. Stoga žele ići svojim vlastitim putem, gdje nema prijekora i prisiljavanja.

III. FORMIRANJE IDENTITETA

Identitet osobnosti ima mnogo zajedničkog s matematičkim jednadžbama bilo da su aritmetičkog značenja kao npr. $4 + 4 = 8$, ili geometrijskog kao npr. $a^2 + b^2 = c^2$, uvijek je neki zbroj jednak nekoj svoti. Kod osobnog identiteta radi se o svoti ciljeva, nakana, idealnih predstava i poetskih videnja koja su jednaka predstavi vlastitog „ja” koji smo projicirali u budućnost. Ako ozbiljno uzmemo teoriju o egocentrizmu, koja prikazuje mladenačku dob kao vrijeme kad mladić ne razlikuje svojih idealnih predstava o samom sebi od njihova ostvarenja u budućnosti (Piaget), vidimo da se on potom identificira s predstavom samog sebe i smatra da jest *ono* što o sebi domišlja i predstavlja. Odatle slijedi radikalno osuđivanje odraslih „koji nisu ništa uradili”, a istodobno predstavljanje samog sebe kao izvanrednog čovjeka, smatrajući se pozvanim da sve prosuđuje.

1. Izvanredno težak zadatak

U traženju identiteta radi se o činiteljima, činjenicama i tvrdnjama koje ne možemo dostići pozitivnim znanostima, tj. eksperimentom, statistikom, zbrajanjem ili mjerenjem. Nijedna

pozitivna znanost ne može tu ništa pomoći, nego su znanosti same izgrađene na osnovama koje sa znanstvenim metodama kojima se služe i koje proglašavaju kao jedino sigurno polazište nemaju ništa zajedničkog. To je isključiva domena filozofije. Filozofija pak pretpostavlja izvanredno razvijen razum i gotovo bezgranično stvaralačku domišljatost koju možemo susresti samo kod malobrojnih ljudi. No mladi ljudi ne bi bili „mladi” kad se ne bi usudili i pokušali rješavati probleme kojima su djelomice dorasli tek najveći mudraci i izvanredni mislioci. Do kakvih zaključaka zatim dođu ti mladi ljudi, veliko je pitanje, ali je još veće pitanje kakvu vrijednost imaju takva „dostignuća”. No mladi ljudi stoje pred činjenicom da u toku pet godina, tj. između 15. i 20. godine dolaze do jasnoće o sebi, stvaraju sliku o sebi i izgrađuju svoj pogled na svijet.

2. Smisao života, svijeta i čovječje biti

Svoj identitet ili sliku o svojoj egzistenciji nitko ne može sebi izgraditi ako ne zna koji je cilj njegova života, kakvi ga zadaci čekaju i kakva sredstva ima na raspolaganju da to ostvari. A to je smisao, što znači „uloviti iz misli”. Netko je zamislio čovjeka, stvorio ga i postavio u egzistenciju. Kao inženjer koji je zamislio stroj. Točno je odredio cilj koji stroj ima postići, a dijelove tako rasporedio da služe predviđenom cilju. Tako je netko zamislio i čovjeka, stvorio ga da može postići svoj cilj. Ako dakle hoćemo spoznati smisao, moramo se upoznati s mislima onog koji je želio čovjeka i stvorio ga takvog kakav jest. Osmišljavanje, kako smo ga naveli, moguće je naravno samo u kreativnoj misaonosti. Evolucionizam, koji radi protiv čovjeka takvog kakav on jest, nije moguć. Njime si pomažu različite socijalističke ideologije koje čovjeka smatraju dijelom cjelovitog razvoja, u kojem postoji ili bi trebala biti cjelovita evolucija, a pojedini čovjek u službi je cjelovitog događanja. To znači: kako se pojavio u događanju evolucije, tako ponovno nestaje. Svakako, tko tako misli, mora biti izvanredan čovjek i pored toga još posebno izobražen. To kod većine mladih naravno ne pretpostavljamo.

3. Odgojiteljev zadatak

Već smo pokazali da odgojitelj mora biti velik prijatelj mladih te među mnogim drugim izražavanjima mora znati reagirati i na njihovo dječje ponašanje s reakcijama odraslog čovjeka, što znači da se mladi mogu dječje ponašati, ali on mora reagirati kao odrasla osoba. Nešto slično mora učiniti i sada: odgojitelj zna da je traženje smisla najkompliciraniji zadatak na svijetu. No mladić je uvjeren da netko „drugi” ne može za nj tražiti smisao njegove egzistencije. To može učiniti samo on sam. Odgojitelj pokušava raspoložiti mladića za traženje smisla iako pri tom daje naslutiti da smisao za mladića ne traži on, nego da ga mladić sam traži i konačno također nađe. Tako je upravljao svojim „mladima” već Sokrat (+ 399 pr. Kr.) svojom majeutičkom metodom postavljajući im takva pitanja da im se činilo kao da su sami našli odgovore. Suvremena „praktična filozofija” svakog čovjeka unaprijed predestinira za proizvođača. „Društvo” je ustanovilo što treba proizvoditi, a školski radnici dužni su pobrinuti se za proizvođače te ih u usmjerenom obrazovanju osposobiti za buduće zadatke. Te zadatke određuje društvo. To svakako nisu zvanja ili zvanje u kojem bi čovjek mogao doseći osobnu puninu i savršenost.

4. Pitanje zvanja

Kad mladi čovjek ustanovi svoj identitet, traži način kako da ga ostvari. To se događa u zvanju. S obzirom na vlastiti identitet koji najprije obuhvaća vlastite sposobnosti, nagruća i prirodene spretnosti, mlad čovjek mora sebi izabrati onaj način života u kojem će moći sve to ostvariti. To je zvanje.

Jasno je da društvo ne može određivati zvanje u kojem svaki čovjek po vlastitim sposobnostima treba ostvariti svoj životni cilj. Pa i sam mladić, bez pomoći poznavaoaca stvarnog života, ne može sam sabrati tolika iskustva da bi sa sigurnošću mogao reći da određeno zvanje služi strukturi njegovih prirodnih sposobnosti i stečenih dostignuća. Ovdje je nužno potrebna pomoć odgojitelja, u našem slučaju katehete—pozivatelja.

Opet se radi o davanju savjeta nekom drugom. Kateheta neće izvršiti poziv koji savjetuje mladom čovjeku. On već ima svoje zvanje. Nameće se pitanje: kako da netko drugi odlučuje o zvanju mladog čovjeka poput njega samog? Ne radi se o odlučivanju nego o pomoći koju kateheta nudi mladom čovjeku s nakanom da se može pravilno odlučiti za pravo zvanje koje je u suglasnosti s njegovim prirođenim sposobnostima i stečenim težnjama.

ZAKLJUČAK

Kateheta—pozivatelj ima u radu s mladima vrlo važan zadatak: da kao prijatelj mladih pomaže u traženju smisla, u odlučivanju za zvanje i u rastu osobnosti. To su najosobniji i svakom čovjeku neotuđivi čini. Mora biti kao da ga ne bi ni bilo, i raditi djelotvorno kao da i ne radi. Uvijek i posvuda mlad čovjek mora biti onaj koji traži i nalazi rješenje. To je danas uloga katehete—pozivatelja.

LITERATURA:

- BENNER D., *Hauptströmungen der Erziehungswissenschaft*, München, 1979.
- BOHNSACK, F. (Hg), *Sinnlosigkeit und Sinnperspektive*, Frankfurt/M, 1984.
- BRAUN, W., *Das In-der-Welt-Sein als Problem der Pädagogik*, Frankfurt/M, 1984.
- DERMOTA, V., *Duševno življenje otroka in mladostnika*, Ljubljana, 1982.
- DERMOTA, V., *Poglavja iz teorije krščanske vzgoje*, Ljubljana, 1983.
- DIENELT, K., *Von der Metatheorie der Erziehung zur „sinn“-orientierten Pädagogik*, Frankfurt/M, 1984.
- HEMEL, U., *Theorie der Religionspädagogik*, München, 1984.
- OERTER—MONTADA, *Entwicklungspsychologie*, München, 1982.
-